

Norðurlenska málvísindastevnan í Føroyum:

Størsti áhugin fyri tvímæli, málførum og syntaksi

— Føroysku fyrireikararnir stórt rós fyri fyrireikingararbeiðið

Sjeýnda altjóða ráðstevna um norðurlenskt og almennt málvísindi varð hildin í Føroyum dagarnar 7.-11. august. Ráðstevnan var sett í Norðurlandahúsinum, men stevnan sjálf varð hildin á Føroya Lærarskúla. Fróðskaparsetur Føroya stilaði fyri ráðstevnuni og høvuðsfyrireikararnir voru Johan Hendrik Poulsen, professori, Jonna-Louis Jensen, gestaprofessorari á Føroyamálsdeild Fróðskaparseturs, Turið S. Joensen, bókmentaføringur, og Eyvind Weyhe, málfrøðingur. Skrivarin hjá nevndini var Elisabet Joanesarson. Inngangsroðuni í Norðurlandahúsinum nevndi Johan Hendrik W. Poulsen m.a., at endamálið við stevnuni var at menna norðurlenskt málvísindi og styrkja sambandið við málvísindi í altjóða høpi.

Minningarár

Norðurlenskar málvísindastevnur verða hildnar 3.-4. hvørt ár, og fyrsta stevnan í hesi røð varð hildin í Reykjavík í 1969. Síðan hava tær verið hildnar í Umá, Austin í Texas, Oslo, Árhús og Helsinki. Tað var vegna serliga áheitan frá stevnuni í Helsinki, at ráðstevnan varð hildin í Føroyum nú. Johan Hendrik segði í samrøðu við Sosialin, at eitt, sum vígaði tungt í hesum sambandi var, at 1989 er stórt minningarár í føroyskari mál-søgu. Hetta var nevnt í inngangsroðuni í Norðurlandahúsinum, og eisini av onkrum fyllesarum. Jóhann Hendrik segði, at tað hevði eisini havt stóran týdning, at fyrireikararnir fingi vísindamenn, sum hava arbeitt við føroyskum máli, bæði heima og burturi, at leggja eitt sindur fram um føroyskt mál.

Triggir granskarar, sum hava gjørt nógv fyri føroyskt mál, vóru biðnir um at vera høvuðsfyrlisarar.

Teir voru Jørgen Rischel, Keypmannahavn, Bjørn Hagström, Stockholm, og Michael Barnes, London. Sostatt fingi allir málvísindamenninir, ið vóru við á ráðstevnuni, høvi at frætta eitt sindur um føroyskt.

Felagsfyrireikararnir voru fimm í tali, men annars fóru fyrireikararnir fram í trimum deildum samstundis, so at høvi var at velja tey evni, sum størsti áhugin var fyri. Millum fyrireikaravinnu voru málføri, setningsfrøði (syntaksi), samskifti, ljóðfrøði, orðabókgerð, merkingarfrøði (semantikkur) o.s.fr. Fyrireikararnir verða seinni utgávur í bók í roðini Supplementa til Fróðskaparrit.

Um »kvantitets-omvæltningens eventuelle betydning«

Fleiri fyrireikarar voru eisini um føroysk evni í deildum, har triggir føroyskir málfrøðingar hildu fyrireikarar. Ulf Zachariassen helt ein ljóðfrøðiligan fyrireikar, ið nevndist: »Om udviklingen af nogle konsonantkombinationer i færøsk og kvantitetsomvæltningens eventuelle betydning i forbindelse hermed«. Jeffrei Henriksen helt ein fyrireikar um samsvarsbending í føroyskum máli. Johnny Thomsen helt fyrireikar um orðabókgerð: »Problems of Faroese Lexicography«. Tann seinastnevndi hevði nógvir spurningar at seta og nógv at finna at í føroyskum orðabókgerð. Ein glotti man kortini vera fyri framan — Johnny arbeidir í lótu sjálvur við russisk-føroyskari orðabók, har hansara egnu leksikografisku sjonarmið koma uttan iva til sín rætt.

Ikki bara enskt

Á fyrri ráðstevnum hevur

alt gingið fyri seg á enskum. Onkur hevur fylst á hetta, serliga tí talan er um norðurlenska málvísindastevnu. Tí var avgjørt, at stevnumálið kundi vera tey try miðskandinávsku málini, danskt, svenskt og norskt, og harumframt enskt og týskt. Føroyskt og íslenskt komu ikki til tals sum ráðstevnumál, tí trøngt var um møguleikarnar at skilja hjá teimum, sum vóru við. 60 fyrireikarar vórðu hildnir og 117 málfrøðingar úr nógvum londum luttóku.

Johan Hendrik segði, at fyrireikararnir ikki høvdu sett upp høvuðsevni sum ráðstevnan skuldi røra seg innanfyri. Hetta verður stundum gjørt, men í hesum føri varð avgjørt at loyva tí fríja tilboðum at ráða. Hvør hevði fritt at tosa um tað sum hann vildi og síðan varð flokkað eitt sindur greffliga í ymsar bólkar eftir evnum.

Setningsfrøði var sera frammarganga á stevnuni. Johan Hendrik segði, at tað tyktist sum áhugin snýst um í málvísindum ofta gongur í aldum, og at setningsfrøði tyktist í lótu hava tann størsta áhugin millum málvísindafolk. Hetta er serliga galdandi innan analýtisku málini, har orðaræðið hevur alstóran týdning.

Góð uppskot frá Barnes

»Vit kunnu siga, at eisini vit hava gjørt litið við setningsfrøðina her í Føroyum, og hetta fingi vit eisini at vita í einum fyrireikar hjá Michael Barnes, ið nevndist »Faroese Syntax: Achievements, Goals and Problems«. Barnes segði, at tað var alneyðugt at gera meira við setningsfrøðina og sostatt kunnu vit siga, at vit hava fingið góð hugskot. Barnes setti fram nokur frálík uppskot um lutir, sum vit mugu fyrr ella seinni gera okkurt við«, segði Johan

Hendrik.

Jonna-Louis Jensen segði fyri Sosialinum, at hon helt tað vera mest áhugavert, hvussu litið vísindafolkini tosaðu um háttaløg (»metodu«), og um málmyndanarfrøði (»generative grammatics«). »Tað tóktist sum um málvísindamenninir lögdu størri dent enn fyrr á høvuðsevnið. Bengt Sigurd úr Lund var eisini inni á hesi hugsan, tá hann í síni samantalan av ráðstevnuni segði, at nógv minni varð tosað á hesum sinni um teldur og málmyndanarfrøði, og nógv meira um tey norrønu málini«, segði Jonna.

Tvímæli

Bjørn Hagström helt ein fyrireikar um tvímæli í Føroyum, ið er hansara vísindaliga serøki. Hag-

ström hevur skrivað nógv um hetta evni fyrr, men setti tað fram nú í nýggjum samanhangi. Jørgen Rischel tosaði um, hvat ið eyðkennir føroyskt mál. Fyrireikararnir nevndist: »A Genetic and Typological View of the Faroese Language«. Fyrireikararnir var eitt yvirlikt um tey ljóðligu og bendarligu eyðkennini í føroyskum í samanburði við íslenskt og norskt bygdamál. Helge Sandoy í Bergen helt eisini ein áhugaverdan fyrireikar um try ókend fornøvn í føroyskum.

Málrokt eisini viðgjørt

Fyrireikarar vórðu eisini hildnir um málrokt. Íslendingurin Svavar Sigmundsson helt fyrireikar um íslenska málfrøðing-

Johan Hendrik W. Poulsen, ein av fyrireikarunum av stevnuni, heldur røðu

in Monráð Gislason og íslensku málendurreisingina. Ísraelsk kona frá lærda háskúlanum í Jerusalem, Yaffa Fainberg-Allony, helt ein langan fyrireikar um málrokt í hebraiskum, ið nevndist »Vandamál við myndan og spjalding av nýgerðum«. Hon tosaði her um nýgerðir í hebraiskum, hvussu livsvánirnar hjá teimum eru, og hvussu tey verða innlimað í livandi máli. Johan Hendrik segði, at hennara fyrireik-

